

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการประเมินผลโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ซึ่งสรุปผลการวิจัยการอภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1) เพื่อประเมินการดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ในด้าน

- (1) การเตรียมความพร้อม
- (2) การดำเนินการ
- (3) การประเมินผล
- (4) การบรรลุตามวัตถุประสงค์

2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

5.2 การดำเนินการวิจัย

5.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยประกอบด้วยผู้ บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหารที่รับผิดชอบงานโครงการ อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ และนักเรียน จำนวน 5,263 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 628 คน

5.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีอยู่ 3 ชุด ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสำหรับฝ่ายบริหาร ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ

5.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยส่งทางไปรษณีย์แล้วเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามคืน ร้อยละ 95.38

5.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS หาค่าความถี่ ร้อยละ หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สรุปผลการวิจัยดังนี้

5.3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน

1) ฝ่ายบริหาร

รูปแบบการดำเนินการ ผู้บริหารพบว่า นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการในรูปคณะกรรมการ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ร้อยละ 53.33 คณะกรรมการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน มาจากการแต่งตั้ง ร้อยละ 56.95 การให้บริการใช้เวลาเย็นหลังเลิกเรียน ร้อยละ 59.92 สำหรับเวลาที่ให้บริการแก่สมาชิกเห็นว่าเพียงพอ ร้อยละ 58.33 การเผยแพร่ความรู้ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน โดยการเชิญมาบรรยาย ร้อยละ 80.50 รองลงมาได้แก่การแจกเอกสารทางวิชาการให้แก่สมาชิก ร้อยละ 70.83 และผู้บริหารได้รับความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน จากหนังสือหรือวารสาร ร้อยละ 73.61 ผู้มีสิทธิ์ที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ เห็นว่าควรเป็นนักเรียน ร้อยละ 100 รองลงมา ได้แก่ ครูอาจารย์ ร้อยละ 81.11 และเห็นว่าสมาชิกสมัครเข้าร่วมโครงการเพราะต้องการหารายได้ในระหว่างเรียน ร้อยละ 83.33

2) อาจารย์ที่ปรึกษา

เห็นว่า รูปแบบการดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ดำเนินการโดยนักเรียนในรูปคณะกรรมการ โดยมีอาจารย์เป็นผู้ให้คำแนะนำ ร้อยละ 82.14 คณะกรรมการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ได้มาจากการแต่งตั้ง ร้อยละ 59.82 เวลาที่ให้บริการแก่สมาชิกคือเวลาเย็นหลังเลิกเรียนคิด

เป็นจำนวนร้อยละ 59.82 เวลาที่ให้บริการแก่สมาชิกเห็นว่ายังไม่เพียงพอร้อยละ 60.71 สมาชิกได้รับความรู้จากการประชุม อบรมและเชิญวิทยากรมาบรรยาย ร้อยละ 56.25 และอาจารย์ที่ปรึกษาได้รับความรู้เรื่องกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ จากครู อาจารย์ และเพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 53.57 สมาชิกโครงการกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ ควรเป็นนักเรียน ร้อยละ 100 ที่สมาชิกเข้าร่วมโครงการเพราะสนใจหารายได้ระหว่างเรียน ร้อยละ 79.46 รองลงมาได้แก่ต้องการเรียนรู้เรื่อง กิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ 57.14

3) นักเรียน

เห็นว่า วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะ เกี่ยวกับโครงการกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ 45.78 รองลงมาได้แก่การหารายได้ระหว่างเรียน ร้อยละ 26.61 นักเรียนได้รับความรู้เรื่อง โครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ จากการได้ทดลองปฏิบัติจริง ร้อยละ 45.54 การเข้าร่วมโครงการกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ ได้ประโยชน์ในด้านการได้ลงมือปฏิบัติจริงในคาบกิจกรรมอิสระ ร้อยละ 65.06 นักเรียนได้อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ โดยนักเรียนเป็นผู้เลือกแล้วโรงเรียนแต่งตั้ง ร้อยละ 38.31 ครูเป็นผู้เลือกอาจารย์ที่ปรึกษาให้นักเรียน ร้อยละ 27.47 และเห็นว่าโรงเรียนได้เผยแพร่ความรู้เรื่อง โครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ โดยการประชาสัมพันธ์ร้อยละ 53.49 ปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการประสบผลสำเร็จคือ สมาชิกจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในโครงการ ร้อยละ 65.06 รองลงมาได้แก่การที่สมาชิกมีความศรัทธา อุทิศทุน และใช้บริการ ร้อยละ 25.78

5.3.2 สภาพปัจจุบันการดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน

1) ฝ่ายบริหาร

เห็นว่า มีการปฏิบัติ "มาก" ในด้านการชี้แจงครูผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ ให้ส่งเสริมโครงการการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ของนักเรียนไว้ในนโยบายของโรงเรียน การตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน การประเมินผลการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนางาน การประเมินความเป็นไปได้ของโครงการก่อนอนุมัติโครงการ เห็นว่า มีการปฏิบัติ "น้อย" ในด้านการจัดทำข้อมูลความต้องการของท้องถิ่น และการชี้แจงผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับโครงการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน

2) อาจารย์ที่ปรึกษา

เห็นว่า ปฏิบัติ "มาก" ในด้านการศึกษาวัตถุประสงค์ และรายละเอียดของโครงการ ส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน การประชุมชี้แจง นักเรียนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ ๓ การให้คำปรึกษาด้านการวางแผนการดำเนินงาน เกี่ยวกับโครงการ ๔ การประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน เห็นว่า ปฏิบัติ "น้อย" ในด้านการเสนอข้อมูลผลการที่สามารถตรวจสอบบัญชีเพื่อให้โรงเรียนพิจารณา

5.3.3 การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน

1) ฝ่ายบริหารและอาจารย์ที่ปรึกษา

เห็นว่า การดำเนินงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ "มาก" ในทุก ๆ ด้าน โดยเรียงลำดับความสำคัญ 6 อันดับ ได้แก่ นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการทำงานเพิ่มขึ้น นักเรียนรู้จักทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น นักเรียนรู้จักรับผิดชอบมากขึ้น นักเรียนรู้จักแบ่งหน้าที่การทำงาน นักเรียนเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ และนักเรียนมีความผูกพันกับโรงเรียนมากขึ้น

2) นักเรียน

เห็นว่า ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ "มาก" ในด้าน การได้รับประสบการณ์ในการทำงาน การรู้จักทำงานเป็นกลุ่ม การมองเห็นคุณค่าประโยชน์ของโครงการ การรู้จักการแบ่งสรรกำไรอย่างยุติธรรม การมีความผูกพันกับโรงเรียนมากขึ้น การรู้จักแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ส่วนที่เห็นว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ "น้อย" คือการเขียนโครงการเพื่อเสนอของบประมาณ

5.3.4 ปัญหาการดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน

1) ฝ่ายบริหาร

เห็นว่า มีปัญหา "มาก" ในด้านการกำกับดูแลให้นักเรียนดำเนินงานตามโครงการที่ได้เสนอไว้ อาจารย์ผู้สอนมีค่าการสอนมากไม่ยอมรับเป็นที่ปรึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการขาดความรู้ความชำนาญในการจัดการ กลุ่มผู้ประกอบการไม่สามารถเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาได้ตามความสามารถและความถนัด โรงเรียนขาดสื่อ เช่น โปสเตอร์ วีดิทัศน์ แผ่นพับ เอกสารที่เกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์กับชุมชนในท้องถิ่นในการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน นักเรียนไม่สามารถนำงบประมาณที่ได้รับจากการจัดสรร ไปใช้ให้หมดทำให้งบประมาณเหลือ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านการประกอบอาชีพอิสระมีไม่เพียงพอทำให้ผู้มาใช้บริการไม่สะดวก โรงเรียนขาดการสำรวจข้อมูล เช่น ข้อมูลด้านการตลาด

การจัดการเพื่อให้บริการแก่นักเรียน การรายงานผลการปฏิบัติงานของนักเรียนต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เห็นว่ามีปัญหา "น้อย" ในด้านการอนุมัติโครงการ และความร่วมมือจากอาจารย์ในโรงเรียน

2) อาจารย์ที่ปรึกษา

เห็นว่า มีปัญหา "มาก" ในด้านความรู้ทักษะวิชาชีพของนักเรียน การเขียนโครงการของนักเรียน การกำกับดูแลให้นักเรียนได้ปฏิบัติงานตามโครงการที่กำหนดไว้ในปฏิทินปฏิบัติงาน และเห็นว่ามีปัญหา "น้อย" ในด้านการเซ็นรับรองแบบรายงานการปฏิบัติงานของนักเรียน

3) นักเรียน

ปัญหาของนักเรียนเรียงลำดับจากปัญหา "มาก" ลงไปหาปัญหา "น้อย" ดังนี้คือ ปัญหาเงินทุนส่วนตัว ปัญหาการรวมกลุ่มของนักเรียน ปัญหาการหาตลาดจำหน่ายสินค้า ปัญหาการเงินของโครงการ ปัญหาด้านการยืมเงินทุนหมุนเวียน ปัญหาอันดับสุดท้ายได้แก่ ปัญหาการแบ่งเงินปันผล

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

ในการประเมินโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 9 ได้ทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการ ปัญหาและผลการดำเนินงานตามโครงการฯ ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่จะปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะได้นำอภิปรายผลเชิงเสนอแนะในประเด็นต่อไปนี้

5.4.1 สถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

จากการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ส่วนมากมาจากครอบครัวที่บิดามารดาเป็นเกษตรกร โดยมีบิดาเป็นเกษตรกร ร้อยละ 37.35 และมีมารดาเป็นเกษตรกร ร้อยละ 53.25 ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น อยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่ ประชากรจะประกอบอาชีพด้านการเกษตรเป็นหลัก มีฐานะค่อนข้างยากจน ทำให้ส่งผลถึงนักเรียนที่เรียนหนังสือด้วย เรื่องนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ธฤต (2536) ที่ศึกษาเรื่องการประเมินการดำเนินการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาประมาณ ร้อยละ 70 อยู่ในชนบท

ประชาชนมีอาชีพทำนา มีฐานะยากจน ความยากจน คงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียน เข้าร่วมโครงการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน

5.4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการดำเนินงานโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ฝ่ายบริหาร และอาจารย์ที่ปรึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า นักเรียนเป็นผู้ดำเนินการในรูปคณะกรรมการ มีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำ คิดเป็น ร้อยละ 58.14 ซึ่งตรงกับประกาศของกรมสามัญศึกษา เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2533 เรื่อง หลักเกณฑ์การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ข้อ 2 ที่กล่าวว่า ให้นักเรียนแต่ละโรงเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป เสนอโครงการอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ให้คณะกรรมการพิจารณาอนุมัติเพื่อจัดสรรเงิน ตามความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโครงการ

การได้มาซึ่งคณะกรรมการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนนั้น ฝ่ายบริหารเห็นว่าได้มาจากการแต่งตั้ง ร้อยละ 56.95 อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่า ได้มาจากการแต่งตั้ง ร้อยละ 59.82 เห็นว่ามีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน และตรงกับเกณฑ์ของอาชีพอิสระที่กรมสามัญศึกษาประกาศเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2533 ข้อ 1 ว่า โรงเรียนตั้งกรรมการขึ้นประมาณ 7 คน โดยมีหัวหน้าสถานศึกษาเป็นประธานกรรมการ ทำหน้าที่ควบคุมการใช้จ่าย และดูแลรักษาเงิน รวมทั้งส่งเสริมและพิจารณาอนุมัติโครงการ กรรมการควรเป็นอาจารย์ 3 คน และบุคคลภายนอก 3 คน คือนายธนาคารหรือผู้แทน นักธุรกิจ และผู้นำชุมชน จากข้อกำหนดดังกล่าว จึงทำให้มีคณะกรรมการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนมาจากการแต่งตั้ง

การที่นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน นั้น ฝ่ายบริหาร และอาจารย์ที่ปรึกษา มีความเห็นสอดคล้องกันว่า เพื่อให้นักเรียนสนใจหารายได้ระหว่างเรียน แต่นักเรียนกลับเห็นว่า ที่เข้าร่วมโครงการนั้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และทักษะด้านการประกอบอาชีพอิสระ ร้อยละ 45.78 ที่เป็นดังนี้ ก็เพราะว่า ฝ่ายบริหาร และอาจารย์ที่ปรึกษา มองสภาพทั่วไปของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ว่ามาจากครอบครัวที่เป็นเกษตรกรส่วนมาก และค่อนข้างมีฐานะยากจน จึงจำเป็นที่นักเรียนจะต้องหาอาชีพมาช่วยเหลือครอบครัว เมื่อมีโอกาส แต่นักเรียนกลับมองว่า ถ้าได้เข้าร่วมโครงการ คงจะได้รับความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคต

5.4.3 สภาพปัจจุบันการดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน

1) ด้านการเตรียมความพร้อม

เมื่อมองภาพรวมแล้ว ฝ่ายบริหาร และอาจารย์ที่ปรึกษา เห็นว่า ได้ปฏิบัติในด้านนี้อยู่ในระดับ "มาก" ทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการประชุมชี้แจงอาจารย์ผู้สอนทุกรายวิชา ให้สนับสนุนกิจกรรมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน การวางแผนปฏิบัติงานเพื่อให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ ฝ่ายบริหารประชาสัมพันธ์ให้อาจารย์ในโรงเรียนทราบ และอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนได้ทราบ ซึ่งโรงเรียนได้ปฏิบัติในด้านนี้ในระดับ "มาก" โรงเรียนได้ปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของกรมสามัญศึกษาที่เสนอแนะให้ดำเนินการในเรื่องนี้ไว้ดังนี้

(1) ทำความเข้าใจแก่ออาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการชี้แจงพร้อมกันทั้งโรงเรียน หรือเฉพาะบุคลากรหลัก แล้วนำไปขยายผลใน ฝ่าย/งาน/หมวดวิชาของตนเอง

(2) ทำความเข้าใจกับนักเรียน โรงเรียนดำเนินการชี้แจงพร้อมกันทั้งหมด หรือมอบหมายให้อาจารย์ที่ปรึกษาประจำชั้น เผยแพร่แก่นักเรียนในชั้นเรียนของตนเอง

(3) ทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง/ชุมชนเฉพาะเรื่องหรือสอดแทรกในการประชุมหรือแจ้งระหว่างจัดกิจกรรมอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนเชิญผู้ปกครองมาร่วม หรือให้นักเรียนนำไปเผยแพร่กับผู้ปกครองของตนเอง สำหรับในข้อ (1) และข้อ (2) นั้นโรงเรียนได้จัดทำอยู่ในระดับ "มาก" ส่วนในข้อที่ (3) โรงเรียนจัดทำระดับ "น้อย" ทั้งนี้เพราะโรงเรียน อาจจะไม่มีความพอ หรือหาโอกาสไม่ได้ เนื่องจากการประชุมผู้ปกครองแต่ละครั้งพร้อม ๆ กัน มักจะมีเรื่องมากมายที่ทางโรงเรียนจะแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับการเรียนการสอน ระเบียบวินัย การปฏิบัติตัวของนักเรียน การที่จะได้ชี้แจงเรื่องการประกอบอาชีพอิสระ จึงมีค่อนข้างน้อย ดังนั้นทางโรงเรียนควรจะดำเนินการ ประชาสัมพันธ์ ให้ผู้ปกครอง และชุมชนทราบมากขึ้น

การจัดหาเงินทุนหมุนเวียน เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ฝ่ายผู้บริหาร เห็นว่า โรงเรียนปฏิบัติในระดับ "มาก" เฉพาะโรงเรียนทุกโรงที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ต่างก็ได้รับงบประมาณ จากกรมสามัญศึกษา (โครงการ กชช.) โรงเรียนละ 100,000 บาท โดยกรมสามัญศึกษา กำหนดให้นำไปเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพอิสระ 50,000 บาท และโรงเรียนบางโรง ยังได้จัดหาเงินทุนจากแหล่งอื่นอีก จะเห็นว่าด้านเงินทุนหมุนเวียนนั้นมีความเพียงพอ เรื่องนี้ ด้านกับผลงานวิจัยของ วชิราวัลย์ (2532) ซึ่งศึกษาเรื่อง การจัดตั้งและดำเนินการจัดกิจกรรมสหกรณ์ร้านค้า ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ ผลการวิจัย พบว่า

ยังขาดทุนดำเนินการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะในช่วงเวลาดังกล่าวกรมสามัญศึกษา ยังไม่ได้จัดสรรงบประมาณในด้านนี้

ด้านการศึกษานโยบาย ของฝ่ายบริหาร และการศึกษาวัตถุประสงค์ และรายละเอียดของโครงการ ของอาจารย์ที่ปรึกษา ปรากฏว่าปฏิบัติอยู่ใน ระดับ "มาก" ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะกรมสามัญศึกษา ได้เน้นหนักในด้านนี้ โดยให้มีการจัดอบรมครูปฏิบัติการร่วมกันทุกจังหวัด แต่ละโรงเรียน ก็ได้กำหนดไว้เป็นนโยบายของโรงเรียนด้วย

2) ด้านการดำเนินการ พบว่า ฝ่ายบริหาร และอาจารย์ที่ปรึกษา ปฏิบัติโดยภาพรวมอยู่ในระดับ "มาก" ฝ่ายบริหาร ปฏิบัติอยู่ใน ระดับ "มาก" ในเรื่อง มีการแต่งตั้ง คณะทำงานโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระ ซึ่งโรงเรียน ได้ปฏิบัติสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของกรมสามัญศึกษา ในเรื่องการจัดหลักสูตรโดยกำหนดว่า ก่อนดำเนินการ โรงเรียนควรสรรหา และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการขึ้น เพื่อให้มีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ เช่น การดำเนินสภาพปัจจุบัน การเขียนโครงการของโรงเรียน การสรรหาและแต่งตั้ง คณะกรรมการส่งเสริมอาชีพอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของกรมสามัญศึกษา (2532) โดยหน่วยศึกษานิเทศก์ ที่ได้ดำเนินการนิเทศติดตามโรงเรียน ซึ่งจัดโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนในจังหวัดสงขลา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในระดับ ดี ในเรื่องการจัดตั้งคณะกรรมการตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา และ ธฤต (2536) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาทุกแห่ง แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมอาชีพอิสระ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลภายในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่และบางโรงเรียน เอาบุคคลภายนอกเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย

สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการ ฝ่ายบริหารเห็นว่า มีการปฏิบัติระดับ "มาก" ในด้านมีการรับสมัครนักเรียนเข้าร่วมโครงการ ซึ่งถือว่านักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จะต้องมีความสมัครใจ และ มีความสนใจในอาชีพอิสระ ด้านการให้คำปรึกษาและการวางแผนการดำเนินงาน อาจารย์ที่ปรึกษาได้ปฏิบัติในระดับ "มาก" เพราะนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการนั้น ยังขาดประสบการณ์ ในด้านการจัดการอยู่มาก จึงจำเป็นต้องอาศัยอาจารย์ที่ปรึกษาชี้แนะแนวทาง

3) ด้านการประเมินผล ฝ่ายบริหารเห็นว่ามีการปฏิบัติระดับ "มาก" ในเรื่องการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ แล้วนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา งาน การประเมินความเป็นไปได้ของโครงการก่อนอนุมัติ ในเรื่องนี้ถือว่าโรงเรียน ได้ปฏิบัติตามตรงตามหลักการ เพราะการใช้จ่ายเงินนั้นเมื่อมีผู้เสนอโครงการขึ้นมา จะต้องมีการประเมินว่าสมควรที่จะจ่ายเงินนั้นหรือไม่ และโครงการนั้น สามารถดำเนินไปได้เพียงใด เมื่อสิ้นสุดโครงการจะต้องมีการ

ประเมินอีกครั้ง เพื่อจะได้นำผลมาปรับปรุงแก้ไขงานให้ดีขึ้น

4) ด้านการบรรลุตามวัตถุประสงค์

ฝ่ายบริหาร และอาจารย์ที่ปรึกษา เห็นว่า โครงการได้บรรลุผลสำเร็จ อยู่ในระดับ "มาก" ในทุก ๆ ด้านโดยเฉพาะในด้าน นักเรียนได้ประสบการณ์ในการทำงานเพิ่มขึ้น นักเรียนรู้จักทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น และนักเรียนรู้จักรับผิดชอบมากขึ้น ส่วนนักเรียนนั้นพบว่า โดยภาพรวมบรรลุผลสำเร็จอยู่ในระดับ "มาก" โดยเฉพาะในด้าน นักเรียนได้รับประสบการณ์ในการทำงาน นักเรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น และนักเรียนมองเห็นคุณประโยชน์ของโครงการมากขึ้น เมื่อมองในภาพรวม ทั้งฝ่ายบริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา และนักเรียนเห็นว่า โครงการได้บรรลุผลสำเร็จอยู่ในระดับ "มาก" ซึ่งก็เป็นผลิตผลของโครงการที่จะทำให้นักเรียนสามารถแก้ปัญหาการว่างงานในอนาคตได้เมื่อนักเรียนเรียนจบหลักสูตรออกไป

5.4.3 ปัญหาการดำเนินโครงการส่งเสริมกิจกรรมสหกรณ์ด้านการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน

พบประเด็นปัญหาที่น่าศึกษาดังต่อไปนี้

เกี่ยวกับด้านการกำกับดูแลให้นักเรียนดำเนินงานตามโครงการที่เสนอไว้ ฝ่ายบริหาร และอาจารย์ที่ปรึกษา เห็นว่า มีปัญหาอยู่ในระดับ "มาก" ที่ผลออกมาเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า เวลาในการควบคุมติดตามดำเนินงานไม่เพียงพอ อาจารย์ที่ปรึกษามีงานมาก มีคาบการสอนมาก ซึ่งผลที่ตามมาทำให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้น กลุ่มนักเรียนปฏิบัติไม่บรรลุผลตามโครงการ การลงทุนไม่คุ้มค่า ขาดทุน โดยเฉพาะกลุ่มที่ดำเนินการโดยใช้ทุนหมุนเวียนของโรงเรียน เมื่อสิ้นสุดโครงการไม่สามารถสรุปผลการดำเนินการ เป็นผลทำให้เกิดความคับข้องใจแก่นักเรียน ทำให้มีผลต่อการศึกษานักเรียน

สำหรับการร่วมมือจากบุคคลากรในโรงเรียน พบว่าปัญหาในด้านนี้อยู่ในระดับ "น้อย" บุคคลากรทุกคนให้ความร่วมมือด้วยดี ซึ่งค้านกับผลการวิจัยของ จุฬารัตน์ (2533) ที่ศึกษา เรื่อง การดำเนินงานของโรงเรียนมัธยมศึกษาตามโครงการบริหารหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 เรื่องประกอบอาชีพอิสระ ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการขาดความร่วมมือและขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน

ในด้านความรู้ด้านทักษะวิชาชีพของนักเรียน การเขียนโครงการของนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่า มีปัญหาอยู่ในระดับ "มาก" ทั้งนี้เพราะนักเรียนยังขาดประสบการณ์ และผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเกษตรกร ดังนั้นทักษะในด้านการจัดการ จึงยังไม่พร้อมตลอดทั้ง การเขียนโครงการเพื่อขอยืมงบประมาณด้วย ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้อง คือฝ่ายบริหาร และอาจารย์ที่ปรึกษา

จะต้องให้ความรู้แก่นักเรียนในหลายวิธี เช่น การใช้วิทยากรมาบรรยาย การอบรมการจัดทำโครงการ การประเมินผลและรายงานโครงการ เป็นต้น ซึ่งจะช่วยในการแก้ปัญหาในด้านนี้

5.5 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน

- 1) ควรใช้วิทยากรหลายสาขาอาชีพมาให้ความรู้และประสบการณ์แก่อาจารย์และนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- 2) การกำหนดนโยบายด้านการประกอบอาชีพอิสระของโรงเรียนควรจะมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลอย่างแท้จริง
- 3) ควรจะมีมาตรการในการควบคุม ดูแลและกำกับการดำเนินงานของนักเรียนให้รัดกุม โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษา ควรดูแลตรวจสอบทุกขั้นตอนเพื่อผลประโยชน์ของนักเรียน
- 4) ควรจัดให้มีตลาด เพื่อ จำหน่ายผลผลิต ของนักเรียนในโครงการ
- 5) ควรจัดให้มีการประกาศยกย่องความดีงาม หรือความเด่นเพื่อประกาศเกียรติคุณของกลุ่มนักเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการ

5.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับกรมสามัญศึกษา

- 1) ควรจัดอบรมสัมมนา เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องกับโครงการตลอดทั้งการติดตามเพื่อสร้างขวัญ กำลังใจ และทำการประเมินโครงการอย่างต่อเนื่อง
- 2) เกี่ยวกับด้านนโยบายการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ควรมีความชัดเจน ที่สามารถทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถที่จะดำเนินการได้
- 3) ควรยกย่องชมเชยและประกาศเกียรติคุณให้แก่โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมด้านนี้

5.5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

- 1) ควรวิจัยเปรียบเทียบโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ในการดำเนินการกิจกรรมด้านการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน
- 2) ควรวิจัยเปรียบเทียบการดำเนินการด้านการส่งเสริมอาชีพอิสระ ของโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมือง กับโรงเรียนในชนบท
- 3) ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้การดำเนินการด้านการประกอบอาชีพอิสระจากโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ